

Є.М. Рудницька, Ю.В. Лихолат, Г.А. Заїко, К.Ю. Івасик

КВІТКОВО-ДЕКОРАТИВНІ РОСЛИНИ ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ МІСТ ПІВДЕННОГО СХОДУ УКРАЇНИ

Дніпропетровський національний університет, ботанічний сад

Ключові слова: квітково-декоративні рослини, відбір, стійкість

Проаналізована колекція квітково-декоративних рослин ботанічного саду Дніпропетровського національного університету. Підібраний стійкий асортимент рослин, що забезпечує довготривалий декоративний ефект при їх використанні в системі озеленення.

Враховуючи середовищеперетворюючу здатність зелених насаджень, на індустріальних територіях постійно зростає потреба в розробці сучасних форм і методів озеленення, добору для цієї мети видів та їх сортів з новими декоративними якостями і більшою витривалістю, стійких до умов промислового середовища. Головним компонентом оздоблення промислових міст, підприємств, а також фітодизайну інтер'єрів різного призначення (житлових, промислових, учбових приміщень) повинні стати красивоквітучі та листяно-декоративні рослини [1-3]. Недостатність знань про екологічні особливості квітково-декоративних рослин в умовах промислових міст степової зони України гальмує рішення багатьох програм зі створення рекреаційних насаджень [4]. При цьому висновок про доцільність використання того чи іншого виду в конкретних умовах повинен базуватися, перш за все, на основі проведених морфологічних спостережень та еколого-морфологічних досліджень.

Саме завдяки уміло підбраному і різноманітному асортименту декоративних рослин формується висока художня виразність зеленого оздоблення ділянок, їх життєстверджуюча краса і ступінь позитивного емоційного впливу на людину. Центром підбору рослин для цієї мети є ботанічний сад Дніпропетровського національного університету (ДНУ).

В зв'язку з цим, мета наших досліджень – на основі проведених фенологічних та морфологічних досліджень проаналізувати колекцію квітково-декоративних рослин ботанічного саду ДНУ та виділити найбільш перспективні види для збагачення видового і сортового різноманіття рослин, що можуть використовуватися для озеленення міських територій. Дослідження проводилися за загальноприйнятими методиками [1].

У лабораторії квітникарства ботанічного саду виконуються багаторічні роботи за напрямком "Інтродукція та акліматизація квітково-декоративних рослин". Натепер колекція квітково-декоративних рослин складає 562 види, форми, сорти, що належать до 44 родин, різноманітного географічного походження, у тому числі:

- однорічники – 123 таксона (86 видів, 37 форм, сортів);

- багаторічники – 266 (84 види, 182 форми, сорти);
- цибулинні – 173 (34 види, 139 сортів).

Під час багаторічних досліджень вивчались біоекологічні особливості інтродукованих видів, їх декоративні властивості, стійкість до кліматичних факторів, шкідників та хвороб, а також розроблялися методи розмноження малорозповсюджених інтродуцентів.

За даними результатами досліджень встановлено, що досліджувані види колекції рослин проходять повний цикл розвитку, велика кількість видів дають самосів.

Асортимент квітково-декоративних рослин дуже різноманітний, окремі родини представлені багаточисленними видами, сортами, але деякі нараховують обмежену кількість видів, сортів, іноді представлені одиничними екземплярами. Найбільш повно представлена родина Айстрових – 138 видів, сортів (нараховує біля 30 сортів хризантем, 10 видів, сортів багаторічної айстри). Родина Лілейних нараховує 150 видів, сортів, найбільш цінними з яких є хости (11 видів) – це тільнолюбні рослини незамінні для висадки в затінених місцях; тюльпани – 5 видів, 86 сортів найрізноманітнішого забарвлення квіток; гіацинти – 16 сортів, а також рідкісні рослини – патассія – 1 вид, ерітурус – 1 вид, гальтонія – 1 вид.

Дуже різноманітним є асортимент родини ірисових, що складається з 4 видів, 15 сортів. В колекції присутні малопоширені рідкісні види, такі як перистошетирик, анемона японська, фіалка біла, морозник, дурман волотеподібний, асфоделіна, гітенбергія.

Враховуючи, що при проведенні озеленення міських територій необхідно використовувати як можна ширший асортимент квітково-декоративних рослин для забезпечення різноманітності композиційних елементів з урахуванням рівня їх декоративності на протязі всього вегетаційного періоду, нами були проведені фенологічні спостереження за досліджуваними рослинами. Встановлено, що за даним показником багаторічники можна поділити на наступні групи:

Рослини весняного періоду квітвання – фіалка запашна, ф. біла, маргаритка багаторічна, незабудка альпійська, мускарі, нарциси, тюльпани, іберіс вічнозелений, ірис карликовий, і. гібридний, первоцвіт весняний, анемона лісова, айстра монгольська, енотера чотиригранна, гвоздика пірчаста, водозбори – різні

види, люпин багатолістий, гіацинти, крокуси, флокс шиловидний, наперстянка та ін.

Рослини літнього цвітіння – цей період відрізняється великою різноманітністю квітучих видів, а саме: дельфініуми, кареопсіс ланцетовидний, дзвоники середні та персиколісті, різноманітні сорти і види лілій, лілійників, хост, мак східний, злинка альпійська та прекрасна, різноманітні сорти піонів, волошка чорна, гайлардія гібридна, енотера міссурійська, рудбекія (різні види), традесканція віргінська, багато сортів флокса волотистого, піретрум дівочий та рожевий, золотарник гібридний та канадський, айстри ново-англійська та Беанті, ліатрис колосовидний та ін.

Рослини осіннього квітання – продовжується цвітіння великої кількості видів літнього періоду квітання і починають ясно цвісти з вересня до заморозків айстри – ново-бельгійська, гібридна (різні сорти), седум прекрасний, соняшник гігантський, різні сорти хризантем. В осінній період спостерігається повторне квітання у анемони лісової, японської, пенстемонів, люпину, дельфініуму, кореопсису, гайлардії, наперстянки та ін. Тільки з настанням заморозків квітання рослин припиняється.

Таким чином, в результаті багаторічних досліджень підібрано стійкий асортимент рослин, що забезпечує

багатокольоровість та довготривалий декоративний ефект, який має не тільки велике наукове значення, але й широко може використовуватися в системі озеленення Південного Сходу України. При правильному доборі багаторічних квітучих рослин можна створити гарну ділянку – сад безперервного цвітіння, який буде привабливим з ранньої весни до глибокої осені.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лихолат Ю.В., Опанасенко В.Ф. Трав'янисті квітково-декоративні рослини в озелененні трубопрокатних підприємств // Інтродукція рослин. 2003.-№4.-С.150-153.
2. Лихолат Ю.В. Стійкість квітково-декоративних рослин в умовах техносфери // Екологічний вісник.-2005.-Вересень-жовтень.-С.8-9.
3. Лихолат Ю.В., Свінцицька А.В., Баштовенко У.М. Перспективні квітково-декоративні рослини для створення штучних екосистем в умовах м. Дніпропетровська // Проблеми екології та екологічної освіти: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції.-Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006.-С.3-5.
4. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2000 році.-К.: Вид-во Раєвського, 2001.-184с.

Надійшла 19.03.2008р.

Е.Н.Рудницькая, Ю.В.Лихолат, А.А.Зайко, Е.Ю.Ивасык

Цветочно-декоративные растения для озеленения промышленных городов южного востока Украины

Проанализована коллекция цветочно-декоративных растений ботанического сада Днепропетровского национального университета. Подобран устойчивый ассортимент растений, который обеспечивает длительный декоративный эффект при их использовании в системе озеленения.

Ключевые слова: цветочно-декоративные растения, отбор, устойчивость

E.N.Rudnitskaja, J.V.Lykhohat, A.A.Zajko, E.J.Ivasyk

Florally-decorative plants for gardening industrial cities of southern east of Ukraine

The collection of flower-ornamental plants of a botanical garden of the Dnepropetrovsk national university has been analyzed. The steady assortment of plants provides long decorative effect at them uses in system of gardening is picked up.

Key words: florally-decorative plants, selection, stability

Відомості про авторів:

Рудницька Є.М., завідувач лабораторії ботанічного саду ДНУ;

Лихолат Ю.В., д.біол.н., професор, завідувач кафедри фізіології рослин та екології ДНУ;

Івасик К.Ю., магістр ДНУ;

Зайко Г.А., магістр ДНУ.

Адреса для листування:

Рудницька Євгенія Миколаївна, 49010, м. Дніпропетровськ, пр.Гагаріна, 72. Тел.: 8(0562)47-43-06.

E-mail: lykhohat2006@ukr.net.